

ביטול הלכת אפרופים?

תיקון מס' 3 לחוק החוזים (חלק כללי), התשפ"ה-2025
מזכר לקוחות - ינואר 2026

לקוחות יקרים,

ביום 5.1.2026 התקבל בכנסת בקריאה שנייה ושלישית תיקון מס' 3 לחוק החוזים (חלק כללי), התשפ"ה-2025, המתקן את הוראות סעיף 25 לחוק החוזים, (חלק כללי), התשל"ג-1973, שעניינו "פירוש של חוזה".

התיקון כולל הוראות שונות שעליהן נעמוד להלן, ובכללן: הוראות המאפשרות לצדדים לחוזה לקבוע בעצמם את הוראות הפרשנות שיחולו על החוזה; ברירת מחדל לפיה "חוזה עסקי" יפורש "בהתאם ללשונו בלבד"; הוראות פרשנות ביחס לחוזים שאינם עסקיים, המעגנות את השיקולים שיש להביא בחשבון בקביעת המשקל שניתן ללשון החוזה ולנסיבות כריתתו במלאכת הפרשנות.

האם התיקון משנה באופן מהותי את הדין הקיים ביחס לפרשנות חוזים? כדי להשיב לשאלה זו נסקור בקצרה את ההתפתחות הפסיקתית והחקיקתית בעשורים האחרונים בנוגע לפרשנות חוזים.

במשך כשלושה עשורים, "הלכת אפרופים" (ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום, פ"ד מט(2) 265 (1995)) התוותה את פרשנותם של חוזים בישראל. הלכת אפרופים קבעה שני חידושים מרכזיים ביחס למצב המשפטי שקדם לה:

ראשית, בהתאם להלכת אפרופים, יש לפרש חוזה לפי לשונו ונסיבות כריתתו, ועל בית המשפט לנוע בין הלשון לנסיבות ובין הנסיבות ללשון כדי להגיע למסקנה מהו "אומד דעתם של הצדדים". נסיבות כריתת החוזה כוללות, למשל, חוזים קודמים או אחרים שקיימים בין הצדדים, טיטות שהוחלפו במהלך המשא ומתן ונוהג מסחרי בין הצדדים. גישה זו כונתה "תורת השלב האחד", להבדיל מהגישה הדו-שלבית שהייתה נהוגה עובר להלכת אפרופים, שלפיה רק אם הגיע בית המשפט למסקנה כי לשון החוזה אינה ברורה, יעבור, בשלב השני, לבחון את נסיבות כריתתו.

סידני, אוסטרליה
50 Carrington St, NWS 2000
T. +61-2-90606206

באר שבע
גב ים, רחוב האנגריה 77
ט. 03-6071450
פ. 08-6155780

תל אביב
מגדל אלקטרה, יגאל אלון 98
ט. 03-6078607
פ. 03-6078666

ירושלים
ישעיהו ליבוביץ 30, בניין 2
ט. 02-5607607
פ. 02-5639948

שנית, בהתאם להלכת אפרופים, בנסיבות שבהן לא ניתן לאתר את כוונתם המשותפת של הצדדים ("התכלית הסובייקטיבית") לאחר "מסע פרשני" בין הלשון לנסיבות, ראוי הפרשן לפנות ל"תכלית האובייקטיבית", שבגדרה יש לשקול שיקולי "רוחב" כגון ההסדרים המקובלים בחוזים דומים, שיקולי תום לב, הגינות ויעילות.

ביקורת מרכזית שהושמעה לאורך השנים על הלכת אפרופים התמקדה בחשש שמתן האפשרות לפנות לתכלית אובייקטיבית עלולה לתמרץ שופטים "לדלג" על איתור כוונתם המשותפת של הצדדים ("התכלית הסובייקטיבית"), ולהכניס שיקולים ערכיים לחוזה באופן שפוגע בוודאות המשפטית ובחופש החוזים.

נוכח הביקורת שהושמעה, בשנת 2011 תיקן המחוקק את סעיף 25 לחוק החוזים (תיקון מס' 2) והוסיף לו הוראה שלפיה "אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו".

ואולם, תיקון מס' 2 לא הביא לשינוי ממשי בפרשנות חוזים. בפסיקה שלאחר התיקון (רע"א 3961/10 **המוסד לביטוח לאומי נ' סהר**, פ"ד סה(2) 563 (2012)) קבע בית המשפט (כב' המשנה לנשיאה ריבלין) שתיקון מס' 2 לא משנה מהלכת אפרופים, אלא דווקא מקבע אותה בכך שהוא "מאמץ את השיטה הפרשנית שנקבעה בעניין אפרופים... תוך עיגון החזקה הפרשנית בדבר פשט הלשון".

היבט מסוים של הלכת אפרופים חודד בפסק הדין ב-ע"א 7649/18 **ביבי כבישים עפר ופיתוח בע"מ נ' רכבת ישראל בע"מ** (20.11.2019). עניין ביבי כבישים עסק בשאלה האם חוזה עסקי מפורט וארוך שנחתם בין שתי החברות ממצה את החובות והזכויות של החברות או שמא ניתן לקרוא לתוכו הסדרים משלימים, כך שמדובר למעשה ב"חוזה פתוח". בהקשר זה הובעו בפסק-הדין שתי עמדות שונות:

השופט שטיין קבע כי "לא כל החוזים נולדו שווים", ויש לבחון את החוזים על ספקטרום שבקצהו האחד "חוזה יחס" – חוזה פתוח שנוסח בקווים כלליים בלבד ושניתן לקרוא לתוכו תנאים על בסיס עקרונות תום לב והגינות; ובקצה השני "חוזה סגור" – חוזה מפורט שיש לפרשו לפי לשונו, וככלל ללא פנייה לנסיבות חיצוניות או לתכלית אובייקטיבית.

השופט גרוסקופף הציע הבחנה אחרת, על פי זהות המתקשרים: בחוזה עסקי בין צדדים מתווכמים יינתן משקל פרשני מכריע ללשון; בחוזה פרטי, יש לפנות לשון ולנסיבות ואין לתת ללשון משקל מכריע; ובחוזה צרכני (בין צד מסחרי לצד פרטי), יש לפנות ללשון ולנסיבות, וככל הנראה יש לתת משקל ממשי גם לערכים ציבוריים והגנה על הצד החלש.

סידני, אוסטרליה
50 Carrington St, NWS 2000
T. +61-2-90606206

באר שבע
גב ים, רחוב האנרגיה 77
ט. 03-6071450
פ. 08-6155780

תל אביב
מגדל אלקטרה, יגאל אלון 98
ט. 03-6078607
פ. 03-6078666

ירושלים
ישעיהו ליבוביץ 30, בניין 2
ט. 02-5607607
פ. 02-5639948

ואולם, גישות פרשניות אלה שהובעו בעניין ביבי כבישים לא שינו מהלכת אפרופים, אלא השתלבו בה וחיידו היבטים שלה. הדבר הובהר בהחלטה שניתנה בבקשה לקיום דיון נוסף על פסק הדין שניתן בעניין ביבי כבישים (דנ"א 8100/19 **ביבי כבישים עפר ופיתוח בע"מ נ' כבת ישראל בע"מ** (19.4.2020)). בהחלטה זו קבעה כב' הנשיאה חיות כי בפסק הדין בעניין ביבי כבישים לא נקבעה הלכה חדשה, שכן "ניתן למצוא בפסיקה לאורך השנים התייחסויות לא מועטות לכך שהעקרונות הפרשניים שנקבעו בהלכת אפרופים עשויים להיות מיושמים באופן שונה בהינתן סוג החוזה ונסיבות כריתתו".

העקרונות הפרשניים שהובהרו בעניין ביבי כבישים ביחס לפרשנות חוזים עסקיים מפורטים חודדו בפסיקה מאוחרת, למשל ב-ע"א 7/24 **לוי נ' נכסי מלכת שבא-אילת** (23.11.2025), שבו בית המשפט שב והבהיר כי בהתקשרויות מסחריות מורכבות יש לעגן במפורש ובכתב את המטרות והכוונות של כל אחד מהצדדים לחוזה, וכי טענות בדיעבד בדבר כוונות או תכליות שלא קיבלו ביטוי חוזי, יתקשו מאד להתקבל כאשר ניצב מולן הסכם מפורט וממצה ([ראו עדכון לקוחות קודם בנושא](#)).

תיקון מס' 3 מעגן ומחזק את העקרונות הפרשניים שהותוו בפסיקה. נעמוד על עיקר הוראות התיקון:

א. ברירת מחדל לפיה "אופן הפרשנות של חוזה יהיה ככל אשר הסכימו הצדדים". בכך מאפשר התיקון לצדדים להתנות על כללי פרשנות קיימים ולקבוע בחוזה עצמו מהם כללי פרשנות ולאיזה מקורות ונסיבות ניתן או לא ניתן לפנות (למשל, טיוטת קודמות בין הצדדים או נוהג מסחרי קודם בין הצדדים).

הוראה זו אינה חלה על חוזים שצד אחד ניסח באופן בלעדי (כמו חוזים אחידים).

יצוין כי בהוראה הזו אין שינוי מהותי ביחס לדיון הקיים, שכן עובר לתיקון צדדים רשאים לקבוע בחוזה את כללי פרשנותו, וקביעתם של הצדדים בהקשר זה היא חלק מהתכלית הסובייקטיבית של חוזה.

ב. חוזה עסקי שלא נקבעו בו הוראות פרשנות "יפורש בהתאם ללשונו בלבד", אלא אם נובעת מכך "תוצאה שאינה מתקבלת על הדעת" או שמלשון הוראות החוזה בלבד "עולה סתירה".
ג. חוזה שאינו עסקי (וכן חוזה אחיד או חוזה עבודה) יפורש "לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין". המשקל היחסי שיינתן ללשון החוזה ולנסיבות במלאכת הפרשנות יתבסס בין השאר על: יחסי הצדדים, ובכלל זה פערי מידע או יחסי אומן מיוחדים ביניהם; מידת הפירוט של החוזה; הניסיון המקצועי של הצדדים והייצוג המשפטי שהיה להם לעניין עריכת החוזה.

סידני, אוסטרליה
50 Carrington St, NWS 2000
T. +61-2-90606206

באר שבע
גב ים, רחוב האנגריה 77
ט. 03-6071450
פ. 08-6155780

תל אביב
מגדל אלקטרה, יגאל אלון 98
ט. 03-6078607
פ. 03-6078666

ירושלים
ישעיהו ליבוביץ 30, בניין 2
ט. 02-5607607
פ. 02-5639948

התיקון יחול רק על חוזים שנכרתו או חודשו לאחר תחילתו של התיקון.

נוכח התיקון ועקרונות הפרשנות שהותוו בפסיקה שקדמה לו, אנו ממליצים כי בחוזים חדשים (או בחידוש חוזים קיימים) הצדדים ישקלו לכלול בחוזה סעיף פרשנות ברור ומפורט הקובע את האופן שבו יפורש החוזה.

בהקשר זה, יש לתת את הדעת לשאלה האם ניתן יהיה לפרש את החוזה בהסתמך על: טיטות קודמות שהחליפו הצדדים במהלך המשא ומתן או לפי תכתובת קודמת ביניהם בעניין ההתקשרות; חוזים קודמים בין הצדדים; נוהג מסחרי או פרקטיקה מקובלת בין הצדדים או בשוק הרלוונטי ועוד. כן מומלץ לתת את הדעת בהקשר זה לשאלה האם בחוזים הכוללים נספחים שונים (למשל, נספח תנאי שירות) או בחוזים המפנים למקורות חיצוניים (כמו חוזרים או הוראות רגולטוריות), ניתן לעשות שימוש בנספחים או במקורות החיצוניים לצורך פרשנות. עוד יש לשקול האם לקבוע בהוראות הפרשנות בחוזה כי הוראות החוזה הראשי יגברו על ההוראות שבאותם נספחים או מקורות חיצוניים שאליהם מפנה החוזה.

עוד מומלץ לנסח חוזים עסקיים באופן מפורט וברור, כך שהוראות החוזה יסדירו את מכלול החובות והזכויות בין הצדדים ותצמצם האפשרות להשלמה בדרך של פרשנות.

לפרטים נוספים ניתן להתייעץ עם עורכי הדין משרדנו.

עו"ד יונתן קהת, שותף

מחלקת ליטיגציה

Yonatan@agmon-law.co.il

סידני, אוסטרליה

50 Carrington St, NWS 2000
T. +61-2-90606206

באר שבע

גב ים, רחוב האנרגיה 77
ט. 03-6071450
פ. 08-6155780

תל אביב

מגדל אלקטרה, יגאל אלון 98
ט. 03-6078607
פ. 03-6078666

ירושלים

ישעיהו ליבוביץ 30, בניין 2
ט. 02-5607607
פ. 02-5639948